

MODERNE DIPLOMATI RIMER PÅ PSYKOLOGI

Verden vrimler med diplomatier og diplomater – og i Danmark har den klassiske diplomat i udenrigstjenesten ofte haft en uddannelsesmæssig baggrund i politik og økonomi. Men viden om emotioner og menneskelig adfærd er helt nødvendige kompetencer, hvis man skal begå sig som moderne diplomat i 2018

AF DITTE DARKÓ, PSYKOLOG OG FAGJOURNALIST

Panda-diplomati. Økonomisk diplomati. Teknologisk diplomati. Koala-diplomati. Public diplomacy. Intellectuel diplomati.

Diplomatiet er i sin guldalder, hvis man skal måle det på mængden af forgreninger af ordet, der er opstået i løbet af de seneste årtier.

Sidste år udnævnte Danmark sin, og verdens, første, 'tech-ambassadør', der skal pleje de danske digitale interesser med omverdenen. Samme år fik vi en panda i gave fra Kina under statsminister Lars Løkke Rasmussens statsbesøg samme sted. 'Panda-diplomatiet' har været Kinas mest berømte måde at pleje internationale venskaber på siden 1950'erne. Og sådan har politiske, geografiske, økonomiske, religiøse og strategiske relationer og spørgsmål været underlagt såkaldt diplomatiske indsatser i århundreder som en måde at være, fungere og klare sig i verden på.

En hel infrastruktur er blevet skabt på diplomatiets vegne: Ambassadører, konsulter og deres ansatte, der bor og virker i udlandet og tjener nationens interesser, og som kan smides ud, når der er konflikt mellem landene, som det skete med Rusland og flere europæiske lande i april. Og andre diplomater, der fx er udsendt til

internationale organisationer som FN, EU og NATO og deres missioner i udlandet.

Men hvem er egentlig den gode diplomat? Hvad kendetegner diplomatisk adfærd i 2018? Hvad går diplomati ud på?

Diplo er hverken navnet på en bombe eller en ny legoklods, men en diplomatskole med hovedsæde i Schweiz. Her sidder Dr. Jovan Kurbalija, jurist og tidligere diplomat. Han har oplevet diplomati på nærmeste hold – både ved runde borde hos FN og i interesseorganisationen Diplo Foundation. En diplomatskole, som han var med til at grundlægge i 2002, og som i dag tilbyder en master i Moderne Diplomati.

Spørger man Jovan Kurbalija, hvad diplomati betyder, så vil han gerne væk fra den typiske association til sorte limousiner og luksuriøse receptioner.

– Diplomati er et meget populært ord i den offentlige diskurs. Fx i næsten enhver storby i verden har du et hotel med navnet 'Diplomat' eller 'Ambassadør'. Diplomati har en bred vifte af betydninger. Men for mig er den mest relevante betydning af diplomati en samling af metoder og måder til at løse konflikter via forhandlinger, engagement og i sidste ende at indgå kompromiser, siger han.

Spørgsmålet ”hvad er diplomati” åbner op for en lang diskussion, da *Magasinet P* taler med den tidligere diplomat. Men spørgsmålet ”hvad er diplomatiets psykologi” åbner op for en, der er endnu længere. For Jovan Kurbalija er den moderne diplomats rolle – psykologisk set – nemlig et interessant og underbelyst emne. Især fordi forhandlinger er en af de mest menneske-intensive aktiviteter, der kræver komplekse evner og viden. Udover at være god til at læse emotioner og nogle gange underspille dem, er evnen til at forstå kulturelle og psykologiske forskelle nemlig helt central for den professionelle diplomat, hvis man spørger Jovan Kurbalija.

Hvad er den moderne diplomats rolle anno 2018?

– Moderne diplomater er på jagt efter deres rolle i dag. I det 19. og 20. århundrede havde diplomater rollen som eksklusive og vigtige samtalepartnere mellem samfund i hele verden. Den har de ikke længere! Men diplomati bliver mere og mere relevant. Det er bare ikke det ’traditionelle’ diplomati. Diplomati og diplomater anno 2018 er nødt til at tilpasse sig den nye ’æra’. Med det mener jeg, at diplomater i dag ikke har monopol på kommunikation med udenlandske enheder. Vi

er bare et ’klik væk’ fra andre i verden. For 100 år siden var *voice chat* med andre en kompleks og dyr øvelse – i dag er et Skype-opkald intet problem. I dag ser vi også, at formænd og statsministre kommunikerer meget direkte. Og det sker ofte, at de omgår ambassader. Man kan undre sig over, om det betyder slutningen på diplomati? Svaret er, fra mit perspektiv, både ja og nej. Ja fordi det traditionelle diplomati vil blive udfordret. Nej fordi diplomati rent faktisk bliver mere relevant. I en verden, hvor vi hele tiden bliver mere afhængige af hinanden, vil brugen af militærstyrke have begrænsninger udenrigspolitisk set. Det gælder selv for stormagter. Væbnede konflikter og bombardementer kan ikke løse problemer i stærkt forbundne forretnings- og sociale netværk. Så militærstyrken har begrænset anvendelse.

Hvad er de vigtigste evner for en diplomat i dag?

– Diplomater skal mestre en blanding af traditionelle og nye færdigheder. Traditionelle færdigheder omfatter empati og det at være god til at lytte. Derudover skal du være god til at sætte dig ind i og forstå den kontekst, hvor din samtalepartner opererer. Men diplomater har også brug for en række nye færdigheder. Det kunne fx være at have en forståelse af hurtigt voksende eliter. Fx skal diplomater forstå kommunikation og sociale færdigheder hos eliter i Silicon Valley. De styrer i høj grad magten i den moderne verden i dag. De nationale interesser i de lande, de repræsenterer, vil afhænge af, hvordan de kan engagere sig med internetbranchen. I fremtiden kan diplomatisk repræsentation i Silicon Valley blive vigtigere end i Washington D.C., hvis du spørger mig.

Hvad er de største udfordringer, moderne diplomater står over for i dag?

– Den største udfordring, diplomater står over for i dag, er at sikre samspillet mellem kontinuitet og forandring. Her tænker jeg især på samspillet mellem

meget komplekse internationale problemer og ’instant communication’, som er en af de største udfordringer, det moderne diplomati står over for. Praktisk set bør diplomater have en høj grad af empati og sociale færdigheder, men i dag skal de også forstå brugen af ny teknologi. Diplomater skal forstå, hvordan de nye generationer løser problemer og opfatter virkeligheden. Det betyder, at diplomater bliver nødt til at beskæftige sig med de nye generationers brug af medier, men også have en forståelse for deres begrænsede ’opmærksomheds span’. Det er vigtigt, når man forsøger at forstå og analysere meget komplekse diplomatiske problemer. Eksempelvis er Palæstina konflikten eller konflikten i Ukraine meget komplekse problemer. De kan ikke let forklares via sociale medier eller lydbytes. Men virkeligheden inden for moderne kommunikation er, at den slags konflikter skal formidles på en meget enkel og kondenseret måde. Det stiller en række udfordringer, diplomatisk set.

Enhver krig har sin egen psykologi

Men indimellem fejler diplomatiet. Så meget, at det hele ender med en krig.

Johannes Lang er psykolog og seniorforsker ved DIIS, Dansk Institut for Internationale Studier. Han har de seneste mange år forsket i de psykologiske mekanismer forbundet med krig, vold og masseødelæggelser, herunder gerningsmandens psykologi. I dag er han især optaget af, hvordan psykologisk viden er blevet anvendt inden for moderne krigsførelse.

Han mener, at emotioner spiller en afgørende rolle i hele diplomati-ligningen. For som en art ubekendt faktor, er det ofte dem, der afgør, om den går op.

– Jeg mener, emotioner spiller en stor rolle i det meste og absolut i politik. Nogle følelser skal man kunne skjule som diplomat – væmmelse, foragt, vrede. Og nogle følelser skal man dyrke, fx empati og sympati. Det tror jeg er helt afgørende for en fredsforhandling.

– Når jeg tænker på en ideel diplomat, tænker jeg på en, som er meget rig på kundskab. Det er en kliche, at de er meget *smooth* og ikke fornærmer nogen. Men der er jo forskellige typer opgaver. Nogle skal fremme forretning, nogle skal forhandle handelsaftaler, nogle skal løse konflikter. Det sidste kræver en høj grad af social intelligens.

– De fleste forhandlinger handler også meget om timing. Hvornår ser du dit snit? En dygtig diplomat er god til at se, hvornår der er den rette *timing* for at føre noget igennem. Det kræver en fin fornemmelse for mennesker og situationer.

Spørger man Johannes Lang, hvad krig er et udtryk for, synes han, det er svært at give et entydigt svar. Gennem tiden har nogle af de klassiske ideer været at forklare krig med aggression og magtskyhed. Manglende tillid til fjenden. Frygt. Følelsen af overlegenhed. Eller krig som selvforsvar.

– Det er et historisk og politisk spørgsmål mere end et psykologisk spørgsmål, hvis du spørger mig. *Enhver krig har sin egen psykologi.* Det er en stor svaghed ved megen socialpsykologisk forskning, at den generaliserer for meget, er ahistorisk og dekontekstualiseret.

– Når du tager et ahistorisk perspektiv på socialpsykologi, så får du nogle mekanismer til at forklare menneskelig adfærd, som er universelle og tidløse, fx teorier om gruppedynamikker. Det fører til et bestemt syn på mennesket og i sidste ende et bestemt syn på konfliktløsning. Fx ideen om, at vi kan løse konflikter ved at lade folk arbejde sammen mod fælles mål. Det lyder jo fint, men hvad betyder fælles mål? Er de ikke ofte ideologisk defineret? Vi kan ikke blive enige om fælles mål, hvis vi har helt forskellige moralske værdier.

For at sige det ligeud og måske hårdt synes Johannes Lang, at meget af den socialpsykologiske forskning har været historisk naiv og overambitiøs. Fordi

den har forsøgt at sige noget meget generelt om konfliktløsning. Samtidig vil han heller ikke afvise, at et socialpsykologisk perspektiv på diplomati og krigsførelse er relevant og nyttigt.

”Men moral, historie og politik spiller også ind”, forklarer seniorforskeren.

Den diplomatiske type

Selvom enhver diplomati måske også har sin egen psykologi, er det fristende at spørge, om man alligevel kan nærme sig en art typologi?

– Socialpsykologien kan sige noget om nogle tendenser og komme med forslag til, hvordan man kan gribe tingene an, forklarer Johannes Lang. Men han bider også mærke i, at det har været og stadigvæk er en stor diskussion inden for feltet, om hvad det egentlig er, som er kernen i konflikter?

– Konfliktteoriens psykologi (realistic conflict theory) var en ide om, at de fleste konflikter udspringer af kampe om ressourcer. Det er en meget materialistisk forståelse. Det ville kræve en form for diplomati, som finder ud af, hvordan vi fordeler ressourcer på en retfærdig måde.

– Modsat siger social identitets teori (Social identity theory), at den form for realisme ikke har blik for alle de følelser, som er på spil. Der er en symbolsk dimension til konflikter, som den materialistiske tilgang ikke kan rumme.

Og hvad er vigtigst – materielle eller symbolske kampe? Johannes Lang minder om, at nogle konflikter handler meget om materielle ressourcer, mens andre er af langt mere symbolsk, ideologisk eller identitetsmæssig art. Og ofte er der tale om en kompliceret blanding.

– Eksempelvis bunder folkedrab typisk i kampe om identitet, selvom de har udspring i noget materialistisk. Folkekræbne på de indfødte amerikanere (indianere) handlede om kampen om land – men også om den racistiske idé om *’white supremacy’*. Hvis konflikter handler om noget symbolsk eller ideologisk, er det ikke nok at løse dem på

det materielle niveau. Dette stiller også særlige krav til diplomater.

– Mit gæt vil være, at jo længere en konflikt placerer sig yderst på den identitetsmæssige skala, jo sværere vil den være at løse. Og jo mere ’forhandlingskraft’ vil den kræve. Det er vigtigt for moderne diplomater at vide.

Uanset om man er pensioneret diplomat i Schweiz eller seniorforsker i krig, vold og masseødelæggelser i København, så synes der at herske enighed om, at moderne diplomati anno 2018 fortsat handler om at være verdensmester udi at skabe stærke relationer. ●

